

Utlåtande

25.01.2024

Ärende: VN/30737/2022

Begäran om utlåtande om utkast till statsrådets målbeslut för försörjningsberedskapen

Utlåtande

Utlåtande om kapitel 1. Inledning

Diarienummer för begäran om utlåtande: VN/30737/2022

Arbets - och näringsministeriet har i förvaltningsövergripande samarbete berett en reform av statsrådets målbeslut för försörjningsberedskapen. Det gällande beslutet om målen för försörjningsberedskapen (1048/2018) är från 2018.

Statsrådets målbeslut för försörjningsberedskapen innehåller sammanlagt sex huvudkapitel o. I alla utlåtanden ombeds man vid behov i varje punkt anteckna ett koncist allmänt utlåtande och i detalj de viktigaste saker som ska kommenteras eller som eventuellt saknas. När det gäller kapitlen 2-4 ombeds man dessutom hänvisa till det underkapitel som utlåtandet hänför sig till (t.ex. 4.1 Energiförsörjning)

Vasaregionens Utveckling Ab VASEK önskar lyfta fram följande synpunkter till utlåtande om utkast till statsrådets målbeslut för försörjningsberedskap.

VASEK är ett närings- och utvecklingsbolag som ägs av kommunerna i Vasaregionen. Vi betjänar regionens företag genom avgiftsfri företagsrådgivning till såväl blivande som befintliga företag. Regionutveckling och marknadsföring av regionen är också våra uppgifter.

Stefan Råback Verkställande direktör

Vasaregionens Utveckling Ab VASEK

VASEK önskar lyfta och konkretisera betydelse av gränsöverskridande samarbete kopplat till beredskap och försörjningsberedskap enligt följande. I inledning till Statsrådets utkast betonas betydelsen av att det nordiska beredskaps- och försörjningsberedskapssamarbetet utvecklas. Detta utgör en del av ett långvarigt och strategiskt samarbete i Vasaregionen och över Kvarken. Som

exempel kan nämnas hamnbolaget mellan Vasa och Umeå (KvarkenPorts), och den gemensamma dagliga moderna och miljövänliga färjeförbindelsen för passagerare och gods (Wasaline).

Utöver detta har Vasaregionen under en lång tid genomfört diverse projekt tillsammans med norra Sverige och norra Norge. Dessa projekt kopplar till logistik och infrastruktur (hamnar och Europaväg 12), batterivärdekedjor (tryggande av råvaror och export), energi (samarbete mellan energibolag i Kvarkenregionen på finländsk och svensk sida), samt en gemensam utvecklingsstrategi mellan Vasa stad och Umeå kommun, där man bland annat betonar långsiktig och hållbar mobilitet och transport.

Med andra ord finns det ett konkret och välutarbetat samarbete i Vasa- och Kvarkenregionen, som är av stor betydelse även med tanke det nordiska beredskaps- och försörjningsberedskapssamarbetet.

Utlåtande om kapitel 2. Utgångspunkter för genomförande av försörjningsberedskapen

Med hänvisning till underkapitel 2.2 Försörjningsberedskapens nordiska, europeiska och globala dimension. Utöver föregående svar, kan det ännu tilläggas att Vasa-Umeå-axeln är en naturlig logistisk kanal för den militära mobilitetens behov och med största sannolikhet även för Natos försvarsplaner i Norden. Försörjningsberedskapscentralen stödde tryggheten av Vasa-Umeå-ruttens passagerar- och frakttrafik under COVID-19 krisen, vilket indikerar att Vasas sjöförbindelse till Sverige redan ansetts vara en viktig transportförbindelse mellan länderna.

I regeringsprogrammet konstateras att man ägnar större uppmärksamhet än tidigare åt transportnätets driftsäkerhet och kriställighet. Alternativa transportrutter utvecklas och deras kapacitet utökas för att försörjningsberedskapen ska tryggas i alla förhållanden. Flaskhalsar i väg- och bannätet åtgärdas för att öka transportkapaciteten. Tillsammans med Sverige och Norge söker man även investeringsmöjligheter inom ramen för EU och Nato för att förbättra logistikförbindelserna i norra Skandinavien. Här önskar VASEK även lyfta fram att en utredning om en fast förbindelse över Kvarken (Vasa–Umeå) finns inskriven i programmet.

Utlåtande om kapitel 3. Utvecklingsobjektens bakgrunder och mål

Som en del av statens regionförvaltningsreform ska en del av NTM-centralernas nuvarande uppgifter och dessutom vissa andra utvecklings- och finansieringsuppgifter koncentreras till livskraftscentralerna, som ska inrättas. Uppgiften att samordna den regionala beredskapen ses över som en del av regionförvaltningsreformen och i synnerhet som en del av de framtida livskraftscentralernas uppgifter. Samarbetet mellan den offentliga förvaltningen och näringslivet i försörjningsberedskapsfrågor kommer i fortsättningen stödjas av livskraftscentralerna, som ska inrättas. Målet är att livskraftscentralreformen ska genomföras 2026.

Ur en beredskapssynpunkt och med tanke på eventuella framtida krissituationer är Kvarkenregionen central för en framtida livskraftcentral tack vare regionens starka näringsliv och industri och de redan befintliga goda kommunikationsförbindelserna till norra Sverige och dess starka industrirevolution.

Utlåtande om kapitel 4. Målen med försörjningsberedskapen samt utvecklingsobjekt enligt sektor

I utkastet betonas bland annat betydelsen av energiförsörjning, kontinuitet av transporter, den kritiska industrin och den militära försörjningsberedskapen (underkapitel 4.1, 4.2, 4.6, 4.11). Vidare konstateras det i Statsrådets utkast (kapitel 2) att aktörerna inom den privata sektorn äger och driver till största delen de infrastrukturer, tjänster och produktioner som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen. Företagen har därför en mycket viktig roll i försörjningsberedskapsorganisationen.

Den regionala ekonomin i Österbotten har i det stora hela en god omställningsförmåga. Nyckelfaktorer är mångsidighet och flexibilitet. En mångsidig näringsstruktur skyddar ekonomin genom att den förbättrar såväl förmågan att stå emot en plötslig strukturförändring som förmågan att återhämta sig snabbt. Med flexibilitet hänvisas till näringslivets förmåga att rikta om sin verksamhet efter behov.

Österbotten är ett industrilandskap vars industri med högt förädlingsvärde spelar en viktig roll för hela landets välfärd. I landskapet verkar ett betydande energiteknikkuster - EnergyVaasa, som förutom ledande internationella företag omfattar ett stort antal SME-företag. Klustrets storföretag är globala aktörer, vilkas energibesparande teknik utnyttjas i hela världen. Dessutom håller ett viktigt batteriindustrikluster på att växa fram i landskapet. EnergyVaasa består idag av 180 företag och omsätter totala 6 miljarder euro årligen. 80% av omsättningen går på export, vilket lett till att man i regionen utarbetat hållbara och effektiva förbindelser både nationellt och internationellt.

Speciellt för Österbotten är det nära samarbetet mellan företag, högskolor och den offentliga sektorn, som redan länge utvecklats systematiskt. Österbottens innovationsekosystem är i stor utsträckning företagsledda och baserar sig mera på praktiskt orienterad än på vetenskapsorienterad innovativ verksamhet. Särskilt de stora företagen i Vasaregionen satsar mycket på innovativ verksamhet.

Den viktigaste resursen för ett livskraftigt näringsliv är kompetent arbetskraft. De sju högskoleenheterna i landskapet erbjuder mångsidiga utbildningsmöjligheter och lockar unga människor till landskapet.

Ett av målen i Österbottens landskapsstrategi 2022–2025 till 2050 är att vara ett klimatsmart och koldioxidnegativt landskap vars energisystem baseras på förnybar energi samt distribuerade och intelligenta energilösningar. Målet är att energin i Österbottens landskap produceras utsläppsfritt och att andelen förnybar energi i energiproduktionen täcker åtminstone landskapets eget energibehov.

Nätverket av viktiga hamnar hör till sådan infrastruktur som ska tryggas nationellt enligt Statsrådets utkast. Vasa hamn har ett välutarbetat samarbete med Umeå hamn i och med joint venture-konceptet KvarkenPorts, som inleddes 2015. Därtill har ett samarbete inletts mellan fem Österbottniska hamnar för att kunna möta framtida krav på hamnars roll som energihubbar kopplat till t.ex. havsvindkraft.

I Statsrådets utkast poängteras att man måste trygga en så god funktionssäkerhet och kontinuitet som möjligt för Finlands sjötransporter året runt och att alternativa transportrutter övervägs vid störningssituationer. Som redan tidigare konstaterats är axeln Vasa-Umeå en naturlig logistikförbindelse, vars styrka ligger i den gemensamma dagliga färjeförbindelsen för passagerare och gods mellan länderna, samt långvarigt utvecklingsarbete kopplat till Europaväg 12 och de norska Atlanthamnarna.

Utlåtande om kapitel 5. Finansieringen och utvecklingen av försörjningsberedskapsverksamheten

I Statsrådets utkast konstateras det att utgifter enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992) täcks med medel ur den försörjningsberedskapsfond som förvaltas av Försörjningsberedskapscentralen. Den finansiella grunden för försörjningsberedskapsverksamheten används aktivt för utvecklande av försörjningsberedskapsorganisationen och –verksamheten samt för genomförandet av sådana riktade åtgärder som stöder målen för försörjningsberedskapen.

Investeringsbehovet för Vasa hamn de kommande åren är tiotals miljoner euro. Investeringsplanen för 2024-2030 är enligt nuvarande uppskattningar ca 80 miljoner euro. Målet med planen är att möta näringslivet nuvarande och framtida behov. Här är det viktigt att påpeka att en del av investeringarna riktas till allmännyttig verksamhet, och är en förutsättning för tryggnad av både beredskap och försörjningsberedskap.

För att kritiska investeringsprojekt och framtida infrastrukturlösningar ska kunna föras vidare enligt planerad tidtabell, bör finansiering försäkras, trots avsaknad av Ten-t status för Vasa hamns del. Om eventuellt investeringsstöd förutsätter tillhörande av Ten-t nätverket, finns det skäl att se över hela nätverkets inverkan med tanke på garanterande av nationens trygghet och försörjningsberedskap.

Utlåtande om kapitel 6. Uppföljning av statsrådets mål

Inget utlåtande.

Övriga allmänna kommentarer om målbeslut

Utlåtandet är allomfattande och strukturerat och de centrala utvecklingsbehoven framkommer väl. Med hopp om en fortsatt dialog och systematisk planering för att trygga förverkligandet av arbetet.

Råback Stefan
Vaasanseudun kehitys Oy VASEK